Författarna svara själva för sina artiklar.

RÖDA FANOR Febr. 1921.
Red. ALBERT JENSEN.

Syndikalismens väsen.

Av *RUDOLF ROCKER.*

***

I.

Vi ha nu den blodigaste delen av en världskatastrof bakom oss, men katastrofen själv är ännu icke slut, vi leva mitt uppe i den och bida de ting som komma skola. En gammal värld går obönhörligt till botten och kan aldrig återupprättas. Kriget visade oss, att man på några år förstöra mera än vad man är i stånd att återuppbygga under århundraden.

När de fruktansvärda följderna av katastrofen gjorde sig kännbara, då började man inom arbetarklassen förstå, att ledarna för socialdemokratien, som i femtio år gått och slagit omkring sig med sin vetenskapliga socialism och påstått sig ha ett säkert recept för varje situation, gjort fullständig bankrutt. Icke bara det, att de icke kunna förhindra krigsutbrottet, och att de understödde kriget till sista ändan, men också det, att då sammanstörtandet kom och regeringsmakten utan möda kom dem i händerna, då visste de icke vad de skulle göra med denna politiska makt, dessa som sedan årtionden skrivit erövringen av den politiska makten som främsta krav på sin fana.

Det var en tid, då socialisterna alldeles icke tänkte på att skapa politiska parti. Den politiska partigrupperingen var bourgeoisiens organisationsmetod. Bourgeoisien hade genom de stora revolutionerna i England och Frankrike satt sig i besittning av den politiska makten, sedan de redan förut hade fått en stor del av den ekonomiska makten i sina händer och därigenom brutit den gamla byråkratiens herravälde. Då de emellertid icke syftade att tillintetgöra herraväldets system, utan blott ville ändra statsformen, så var maktens erövring icke blott en lämplighetsfråga för de borgerliga partien, men en nödvändig förutsättning för hela deras framtida politiska och sociala utveckling. Den franska revolutionen störtade absolutismens regim och satte i dess ställe representationssystemet, den parlamentariska regeringen. Borgardömets representant sade till folket: »Du är icke längre statens undersåte, utan medregent. Den allmänna rösträtten ger dig möjlighet att själv välja dem som skola regera». På detta sätt uppstod det politiska herraväldets parlamentariska form och därmed de olika borgerliga

partiens strävande efter besittningstagandet av den politiska makten. I stället för den ene kungen trädde kungen med de trehundrade huvudena, istället för att några få förut smitt allas bojor, så smidde nu var och en sina bojor. Men strävandet efter erövringen av den politiska makten har i grund och botten ingenting med socialismen att göra. Det är en strävan, som helt och hållet utsprungit från det borgerliga lägret. Samma människor, som i dag vid alla tillfällen förebrår oss rent borgerliga idéer, äro ingenting annat än de testamentariska verkställarna av en rent borgerlig idé — erövringen av den politiska makten. — — —

Den första socialistiska rörelsen i Europa utvecklade sig också i direkt motsättning till dessa partipolitiska strävande, och när »Internationalen» bildades 1864 var detta ingenting annat än ett försök att förena alla den europeiska arbetarklassens ekonomiska kamporganisationer. »Internationalen» var i grund och botten ingenting annat än en stor fackförening, en ekonomisk kamporganisation, som skrivit lönslaveriets avskaffande på sin fana. I dess sköte utvecklade sig alla de strömningar: rådstanken, generalstrejkens idé o. s. v., vilka man i dag betraktar som nya, men som i själva verket icke äro det.

Det var frågan om den parlamentariska politiken, som först splittrade Internationalen och slutligen förde till en avgörande klyvning av den internationella arbetarrörelsen. Det var Marx och Engels som på den beryktade Londonkongressen 1871 ville tvinga Internationalens sektioner och landsfederationer att erkänna den parlamentariska aktionen som obligatorisk, som med ett ord försökte förvandla Internationalen till en vanlig valmaskin. Detta ledde till omfattande protester från arbetarna i de romanska länderna. Spaniorerna, italienarna, de franska schweitzarna, belgierna och holländarna blevo uppbrakta över det så kallade generalrådets diktatur och gick sin egen väg, i det de blevo trogna mot Internationalens ursprungliga principer.

Den socialistiska arbetarrörelsens första fas var således övervägande av ekonomisk natur. Dess ekonomiska natur ledde till förbindelser med bröderna i andra länder och till bildandet av Internationalen. Så länge den ekonomiska *kamp*organisationens princip var förhärskande fanns ingen splittring. Väl fanns det olika doktriner och teorier, ty aldrig kommer det i arbetarrörelsen att bli en kyrkans enhet, men det fanns en faktisk och praktisk enighet, och det ekonomiska elementet, den ekonomiska kamporganisationen var grundvalen för denna inre enighet. Först när man försökte insmuggla den borgerliga bacillen, idéen om erövringen av den politiska makten, i de ekonomiska kamporganisationerna, uppstod det en söndring, en sprängning av den internationella arbetarrörelsen. Detta borde ge oss något att tänka på, ty det visar oss, att det ekonomiska elementet enar, det politiskt parlamentariska däremot splittrar och spränger. Må man nu icke komma och säga oss, att det finns olika ekonomiska organisationer. Det finns olika organisationer just därför, att de stå under de politiska partiens kontroll och tjenar de politiska partiens intressen, vilket just är felet som splittrar. Alla sprängningar och splittringar inom den modärna arbetarrörelsen bli huvudsakligen framkallade genom den sönderetsande parlamentariska partipolitikens rent borgerliga element.

Nu har man förebrått oss syndikalister, som egentligen endast övertagit arvet efter Internationalens vänstra flygel, att vi egentligen icke äro socialister, i det att vi ingalunda skulle vilja avskaffa privatmonopo-

let utan endast ge kapitalismen en ny form. Detta påstående dyker gång på gång fram i den vänstersocialistiska pressen, vars uppfattning om vår rörelse i varje fall icke tynges av kunskapens börda. Varje syndikat, säger man, skall vara egaren av det bestämda företaget, eller den bestämda industrien och obekymrad om alla andra bedriva verksamheten för egen räkning. Men en sådan »syndikalism» existerar endast i våra motståndares fantasi. Just syndikalisterna äro de mest övertygade representanterna för kommunismen, vilket man icke kan säga om dem, som i dag brukar detta namn som partietikett.

Den modärna socialismens flesta äldre förelöpare, som i likhet med Charles Fourier eftersträvade en lön efter kapital, arbete och talang, nådde icke fram till en fullständig upphävning av lönesystemet. Den senare så kallade mutualistiska riktningen, som huvudsakligen följde Proudhons tankegång, utgick från den grundsatsen, att jord och naturrikedomar, som icke äro skapade av människorna, skulle betraktas som gemensam egendom, men att produktionsinstrumentena och arbetsprodukterna, som frambringades genom det mänskliga arbetet, skulle vara den enskildes besittning. Den så kallade kollektivismen, som senare utvecklade sig i skötet av Internationalen, gick ett steg längre och förklarade, att icke blott jorden utan även maskinerna, verktygen, fabrikerna, trafikmedlen o. s. v., skulle betraktas som gemensam egendom, och erkände blott den individuella egendomsrätten till arbetsprodukten. Denna riktning stödde sig huvudsakligen på Ricardo, Proudhon och Marx, som voro av den mening, att en varas värde kunde mätas genom den samhälleligt nödvändiga arbetstiden, som var erforderlig till dess framställning, och därför uppställde den grundsats: »Var och en den fulla avkastningen av sitt arbete».

Först senare, när man förstod, att arbetstiden icke kan tjäna som värdemätare, att arbetets individuella värde överhuvudtaget icke låter sig beräknas, kom man till den övertygelse, att icke allenast jorden och de övriga produktionsmedlen, utan även arbetsprodukten måste betraktas som gemensam egendom. Detta var den modärna kommunismen. Män som Cafiero, Guillaume, Krapotkin och andra voro denna riktnings mest framträdande representanter. Med kommunism menade de det fullständiga avskaffandet av lönsystemet, och i motsättning till den äldre »kommunistiska» skolans auktoritära och statssocialistiska strävande kallade de sig frihetliga eller anarkistiska kommunister. Mottot för denna riktning är: »Av var och en efter hans förmåga, åt var och en efter

Arbetslönens problem.

Kapitalisten, som väger sitt eget lands arbetare mot Tysklands: Du är allt för fet, du måste svälta mer.

hans behov». Denna kommunism är således den mest utvecklade formen av den modärna socialistiska rörelsen, till vars grundsatser vi öppet bekänna oss. På grund härav är det helt enkelt absurt att förebrå oss, att vi i privatmonopolets ställe vill sätta syndikatens monopol.

Vi äro av den mening, att jorden, arbetsinstrumenten och arbetsprodukterna måste göras till gemensam egendom, att de varken skola vara monopol för enskilda individer eller för bestämda grupper. Men produktionen måste regleras, allmänhetens besittningar måste förvaltas. Och då äro vi syndikalister av den uppfattning, att företagens förvaltning endast kan ske genom de arbetare, som äro sysselsatta i den bestämda industrien eller arbetsgrenen, och att inga andra än de äro lämpade till detta. Syndikalismen eftersträvar en reorganisation av samhället nedifrån och uppåt genom arbetarna själva.

Här kommer vi till en punkt, som principiellt avskiljer oss från alla schatteringar av statssocialismen, och som en gång för alla bestämmer vårt förhållande till staten. Staten är ingen godtycklig inrättning, ingen tillfällig uppfinning, utan en institution, som har utvecklat sig under trycket av vissa bestämda ekonomiska och sociala betingelser. Efter att privatmonopolet och klassdelningen ständigt framträdde allt skarpare i det medeltida samhället, uppstod nödvändigheten för de besittande klasserna, att skapa en institution, som kunde garantera dem nyttan av den ekonomiska utsugningen. Detta blev staten, som under sina olika former försökt fylla denna uppgift, och ständigt kommer att fullfölja denna uppgift. På grund härav äro vi av den uppfattning, att icke erövrandet, men avskaffandet av staten, måste vara arbetarrörelsens politiska mål.

Nu påstå marxisterna av olika schatteringar, och isynnerhet kommunisterna, att de icke ha något att invända mot detta mål, men att staten i form av en revolutionär regering är en nödvändig övergångsform, för att man ovanifrån och ned skall kunna diktera samhället de nödiga förhållningsreglerna till socialismens genomförande. Men dessa människor äro så fullständigt genomträngda av stasidéen, att de respektiva partiens hela inre organisationsform så fullständigt är en efterhärmning av staten, och de försvara denna till det yttersta. Jag skall här tillåta mig att tala om den centralistiska organisationsformen, som är en direkt produkt av statsidéen.

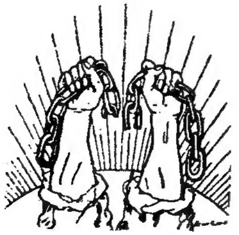

Rudolf Rocker

Rudolf Rocker.

är en av de främste män inom den internationella anarkistiska och syndikalistiska rörelsen. Han är född i Tyskland i staden *Mainz,* år 1873. Redan som barn kom han in i den socialistiska rörelsen. Han var icke äldre än tretton år, då han deltog i det socialdemokratiska arbetet. Redan efter några år blev han *anarkist.* Hela den anarkistiska rörelsen var i denna tid illegal och underjordisk. Det var tiden under socialistlagen, och då var det icke barnlek att vara revolutionär, framför allt anarkist. Anarkisterna hava alltid varit mest förföljda.

Det var tiden, då en *Reinsdorf,* en *Peukert,* en *Johan Most,* som alla voro anarkister, värkade genom sin propaganda i Tyskland och antingen blevo mördade av reaktionen eller drevos i landsflykt. Det sista valde Rudolf Rocker. Han var då en ung man på sjutton år och stod anklagad i tre politiska rättegångar. Om han hade stannat, hade han kanske inspärrats hela sin ungdom, som t. ex. Sepp Oerter, som nu är president i republiken Braunschweig. Han fick 8 års straffarbete, endast därför att han smugglade revolutionär litteratur från Holland till Tyskland. Rocker gick alltså 1890 till Paris och stannade där i två år. Då han även där drev anarkistisk propaganda, så blev han utvisad och reste till England. I London kom han tillsammans med alla revolutionära emigranter.

Han gjorde därefter resor till Spanien, Italien, Amerika och Canada, där han överallt deltog i den revolutionära, anarkistiska och syndikalistiska rörelsen. Han utvecklade sig till en utmärkt talare och fin stilist, studerade mycket och tillägnade sig ett vetande, som mången akademiker skulle vara glad att förfoga över.

I London kom han också tillsamman med Krapotkin, Wlademir Tscherkessoff m. fl. Han blev redaktör för tidningen "The Workers Friend" och verkade som sådan i 19 år. Samtidigt utgav han en vetenskaplig tidning: "Germinal".

Har gifte sig i London med en rysk judisk anarkist; även hon var landsflyktig. De voro två människor utan fosterland. Han levde i London East, arbetarekvarteret, och där blev han den mest verksamme agitator bland de fattiga för deras befrielse från statens slaveri och från kapitalismens utsugning. Under hela den långa tiden han verkade där var det icke en enda strejk, icke en enda bojkott, som inte han var med att organisera. 1907 var en internationell anarkistkongress i Amsterdam, och då var Rocker en av de 5 personer, som tillsammans med Malatesta och Schapiro valdes i den internationella anarkistiska byrån.

En sak som bör hemärkas är, att Rocker, som är german och tysk, behärskar det hebreiska och judiska språket så väl, att han är känd bland hela världens judar, som kunna läsa det judiska språket och som ha andliga intressen. Rocker har

skrivit böcker på judiska och har även varit lärare i detta språk.

När kriget bröt ut, blev Rocker, som ju var tysk av börden, häktad i London för sin antimilitaristiska agitation; hans antimilitarism var internationell och han bekämpade militarismen där han var. Så blev han först sänd till koncentrationslägret, men sedan, 1918, deporterad till Tyskland. I Tyskland ställdes han inför en militärdomstol i staden *Goch*, nära den holländska gränsen. Han hade varit borta från Tyskland i 28 år och betraktades icke längre som tysk, isynnerhet då man visste vem han var. På en fråga av domaren, vad han ämnade göra i Tyskland, svarade han, att han icke skulle förneka sin anarkistiska världsåskådning, utan handla i överensstämmelse med den. Så blev han — det var ju under världskriget — utvisad från Tyskland. Holland var tvungen att ta emot honom. Han verkade i Holland tillsammans med sin gamle vän, den ädle Domela Nieuwenhuis — till revolutionen i Tyskland bröt ut. Då var det möjligt för honom att gå tillbaka till Tyskland, där han två gånger blivit landsförvisad.

I Tyskland började han en ytterst fruktbringande verksamhet. Efter Gustav Landauers död, är han den förnämste mannen i den frihetligt kommunistisk-anarkistiska och syndikalistiska rörelsen. Det finnes få talare, som kunna mäta sig med honom i hela Tyskland. Han har ett konstnärligt språk och ett mycket sympatiskt, försonande sätt, så att även hans motståndare har den största aktning för honom. Förra året, innan Kappkuppen bröt ut, hade Rocker genom sin agitation bland gruvarbetarna vunnit stora massor för de anarko-syndikalistiska idéerna. Minister Severing blev kallad ned till kolgruvedistriktet och därifrån telegraferade han till berlinpolisen, att den skulle häkta Rocker, som då var i Berlin. Han blev häktad och satt i häkte tillsammans med vår gamle präktige vän *Fritz Kater*, som i *trettiosju år* har varit den tyska syndikalismens organisatör. Sedan de suttit arresterade två månader, såg sig regeringen nödsakad släppa dem, på grund av den opinionstorm, som restes.

Rudolf Rocker är icke en av de nya revolutionärer, som efter krigets sammanbrott överallt dykt upp i Tyskland. Han är en gammal beprövad kommunist från den gamla, frihetliga, d. v. s. anarkistiska skolan. Han ser, liksom världens mest aktiva och renast levande revolutionär, *Enrico Malatesta*, icke i den nu så moderna frasen "proletariatets diktatur" den sociala revolutionens kärna; han är mot *all diktatur*. Men det är ej blott som revolutionär Rocker är en anmärkningsvärd man; man måste även förvåna sig över hans begåvning och universella vetande. Han ger oss ett exempel på, att de bästa av frihetens apostlar icke komma från universiteten, men från de förtryckta led. Därifrån härstammar Rocker; han kommer från proletariatet.

AUGUSTIN SOUCHY.

Makt eller frihet?

Av *ANTON ALSTRUP*, Köpenhamn.

***

Hur många av oss, som på ett eller annat sätt deltaga i den mäktiga, sociala omdaningsprocess, som i brist på bättre beteckning kallas den sociala revolutionen, har icke önskat sig vara i besittning av en makt, när motståndet syntes övermäktigt, som i ett slag kunde sopa bort alla hinder och befria människorna från andligt och materiellt tvång?

Har en människa med hjälp av tanken och fantasiens byggnadsmaterial, som skiftar form vid minsta vink, byggt sig ett härligt slott, skapat sig ett ideal, så uppstår också önskan om att kunna utjämna skillnaden mellan fantasiprodukten och verkligheten: att realisera idealet. Och efter den mänskliga psykologiens lagar går man den lättaste vägen, man »klipper av en häl och hugger bort en tå» och med ett äro alla hinder borta — i hjärnan. Men verkligheten berättar oss, att ingenting inträffat, och man önskar makt. Hälst en Alladins lampa, som kunde övervinna tillvarons järnhårda, brutala logik, eller, när man är mera nykter, en diktators maktställning.

Önskan att besitta makt är allmänmänsklig, och man är aldrig blygsam i sina önskningar. Man vill allra helst ha makt att omdana hela världen efter sitt eget fattiga huvud. Kampen om makten är p r i m u s m o t o r i det mänskliga livet. Makten är mätaren för alla värden: »Tid är pengar och pengar är makt». »Kunskap är makt». »Ande är makt". Och över det hela tronar den a l l s m ä k t i g e Gud, som det högsta maktbegreppet, den stora maktgeneralnämnaren, i vilken alla maktbegrepp uppgår.

Därför har också proletariatets frihetslängtan omsatts i önskan att besitta makt.

Psykologiskt förklaras detta av den mänskliga naturen, fysiskt kan det förklaras genom lagen om aktion och reaktion.

Arbetarklassen befinner sig under tvång, under tryck, och reaktionen mot detta tryck utlöses som ett mottryck, ett nytt tvång. Processen uppstår rent mekaniskt, uppfattas senare som en viljeakt och accepteras slutligen som förnuftig och ändamålstjänlig efter formen: »med ont skall ont fördrivas». Och resultatet blir naturligtvis s t a t u s q u o: tvånget består.

Jag säger naturligtvis; ty ännu har aldrig en tistel burit rosor eller ett granträ läskande frukter, ännu har man aldrig sett att ont avlat gott, att tvång och makt skapat frihet. Och framtiden måste väl bedömas ut från det förgångna.

Jag vet mycket väl, att man också talar om kärlekens makt, men det är icke den makten det kämpas om i samhället. Den makt det kämpas om, är samma makt som de gamla egypterna i sin hieroglyfskrift betecknade med en pisk. Om vi i våra dagar hade brukat teckenskrift så skulle ett maskingevär vara en passande symbol.

Och att proletariatet har samma begrepp om makten, bevisar Ryssland. Där har man ersatt den gamla symbolen för frihet, den uppgående solen, med ett maskingevär, icke ett imaginärt men ett verkligt.

Ryssland är konsekvensen av den utveckling arbetarrörelsen har tagit, sedan maktteorien blev bestämmande.

Detta till trots för all erfarenhet, samhällets historia genom tiderna, hela den väldiga upphopningen av be-

vis, som alla berätta detsamma: att aldrig någonsin har en maktförskjutning bringat människorna det minsta fjät framåt mot friheten. Allra högst har maktförskjutningen medfört en förändring i antalet av dem, som voro hamrar och dem som voro amboltar, eller ett utbyte av roller. Själva samhällssystemet: regering och regerade, herrar och slavar, är den dag i dag precis detsamma. Måhända är icke ens gradstyrkan av de över- och underordnades förhållande väsentligt förändrat.

Jo, jag vet mycket väl, att det har funnits tider, då herrarna hade hand- och halsjärnsrätt över slavarna. Men är plikten att låta sig malas till en oformlig köttklump för kapitalistiska intressen ett tecken på större frihet? Eller är svältpiskan ett ringare tvångsmedel än den verkliga piskan? Eller har folket blivit mera fritt genom den parlamentariska styrelsen, genom republik eller annat demokratiskt väsen? Fanns det exempelvis mera frihet under välfärdsutskottet vid den stora franska revolutionen än under Ludvig den XIV?

Och — för att göra frågan aktuell — är friheten större i Ryssland under den federativa sovjetrepubliken än under tsar Nikolai?

Utan att uppfatta friheten som ett rent abstrakt begrepp, men som det minimum av tvång, som är nödvändigt för det mänskliga samlivet på en viss kulturgrad, svarar jag utan att tveka: nej.

Trots all kamp om makt, all erövring av makt, har friheten i världen icke blivit större — en hund, ja vilket som hälst djur är friare än arbetaren år 1920.

Och vad som är mera tragiskt: arbetaren kämpar icke för att bli fri, ty kampen om makten är icke kampen för friheten. Makt betyder icke frihet, den betyder förtryck. Man löser icke genom att binda.

*

Felet i den modärna arbetarrörelsen är, att man uppfattar det sociala problemet som ett maktproblem — eller en rebus.

Arbetarna känner sig som underklass därigenom att den nuvarande samhällsordningen icke bjuder dem de livsbetingelser och livsförmåner som mänsklighetens tekniska och intellektuella herradöme över naturen kunde giva dem, och som följd därav riktas missnöjet mot samhällssystemet och den klick som till synes upprätthåller det. Felet antages ligga i systemet och kapitalismens motstånd mot ett annat system.

Missnöjet förtätar sig på ena sidan till önskan om att bryta motståndet, jaga kapitalismen för pocker i våld, och å andra sidan till teorier, samhällsskisser och fullt färdiga samhällskonstruktioner. Den härskande klassen fattas som det enda motståndet, och intills den kommit bort, diskuterar man det sociala problemet och gör det till en logogryf eller en schackuppgift — och löser den. Därför kan man också få höra att det sociala problemet är löst.

Det är ett kolossalt misstag. Om det är något, som icke är löst, så är det just det sociala problemet. Men på detta missgrepp bygger den modärna arbetarrörelsen.

Socialdemokrati och anarkism är tvänne sådana lösningar. Det socialdemokratiska s a m h ä l l sutkastets grundprincip är ett övermått av tvång, det anarkistiska ett övermått av frihet. Mitt emellan står syndikalismen, som genom sin kamp om den ekonomiska makten pekar hän på ett maktreglerat samhälle, men på den andra sidan också pekar bort på en verklig lösning av problemet genom att vilja omskapa fackföreningarna till framtida organ för ett nytt samhälle. Det är enligt min övertygelse det enda sättet att lösa de socialekonomiska problemen på.

Jag fäster mig icke här vid, att det är fackföreningarna som skola omdanas, men att det här uttalas den sanna tanken, att det sociala problemet är ett p r a k t i s k t problem, som endast kan lösas på praktisk väg och endast på verklighetens grund, d. v. s. under s k y l d i g hänsyn till faktiska förhållande, praktiskt-organisatoriska vanskligheter, mänskliga psykologiska egenskaper (som är en mycket avgörande faktor), och många, många andra saker, som icke ens med det svagaste blyertsstreck är antytt på någon av teckningarna till det Tusenåriga Riket.

*

Arbetarrörelsens lösen är eller måste vara frihet. Det är den moraliska eller, om man så vill, den andliga sidan av dess innehåll. Men om begreppet skall svara till något, vara något annat än en fras, måste det svara till något i det verkliga reala livet.

För att icke tappa bort mig i tom begreppspsykologi, eller skena åstad in i filosofiska säckgator, skall jag taga lite handgripligt på begreppet och definiera det som en strävan efter att befria sig från allt det, man på varje given tidpunkt u p p f a t t a r som tvång.

Praktiskt taget är var och en fri, suverän i sin tankevärld, så fri som man kan bli i en nödvändighetens värld. Ingen samhällsordning kan hindra, ingen mänsklig makt kan effektivt förbjuda en människa att tänka vad hon vill. Tvånget finns på andra områden. Det tvång som skapar frihetsträngtan hos arbetarna är mer av ekonomisk natur. Följaktligen önskar arbetaren ekonomisk frihet. Arbetaren är i det kapitalistiska samhället berövad sin handlings-

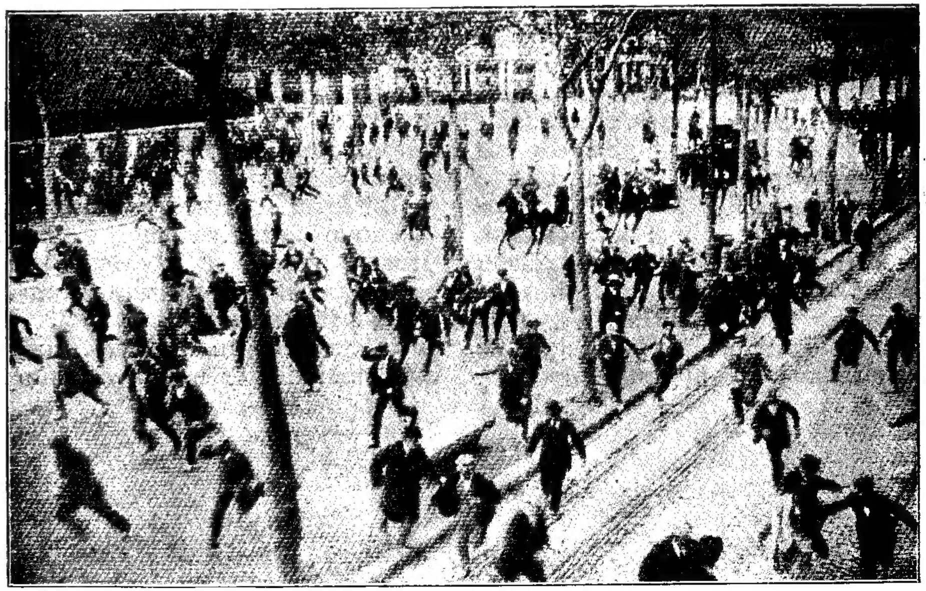

Polisen spränger en syndikalistisk demonstration i Barcelona.

frihet på det mest centrala området, i sin egenskap av frambringande och skapande väsen, och denna handlingsfrihet måste han kämpa för att erövra tillbaka.

Ekonomisk frihet måste — för att vara något i motsats till den nuvarande »fria» monopoliserade konkurrensen — betyda upphävandet av denna konkurens och all slags monopol. Det vill praktiskt taget säga, att arbetet (icke arbetarna, som det alltid heter) skall organiseras på ett annat moraliskt och ekonomiskt grundlag.

Hur man vänder och vrider på det sociala problemet, så visar det sig alltid vara ett praktiskt problem. Moral är nämligen också något rent praktiskt, då det helt enkelt är det kitt, som håller samhället samman, även om den ömsesidigt uteslutande är en intressemoral. Utan moral inget fritt samhälle.

Det kapitalistiska samhället är moralöst i så avseende, som det är maktsystemet, som håller det samman. I detta avseende är ingenting förändrat från urtiden, den samhällslösa tiden. Också den gången var makten enda och högsta bud.

Det, som måste skapas, är ett samhällssystem, som vilar på en helt annan grundprincip än det nuvarande maktsystemet. Makten måste avlösas av sin motsättning: anti-makten, eller den ekonomiska och moraliska friheten.

»Skapas» — det vill säga byggas upp tum för tum, dag för dag, icke med fantasiens byggnadsmaterial, men med verklighetens hårda sten, även om de äro nog så kantiga. Moral är just ett resultat av en viljeprocess, och ett nytt samhälle kan endast skapas, när det arbetas på det — hårt och utan uppehåll.

Skall en maktfaktor nödvändigtvis bibehållas, så låt den vara förmåga. Makten, antingen den uppfattas som en alladinslampa till att lura verkligheten med, eller som en jättelik bolsjevikpisk, som skall tvinga människorna till att bli fria individer, måste i arbetarrörelsen ersättas med frihetens princip. Teorierna och idealen, de tänkta paradisen, måste ge rum för praxis och för de ideal som framspringer ur själva verkligheten, och som har rot i den.

Om arbetarna vilja vara fria både i abstrakt och konkret mening, ekonomiskt och andligt, och det skulle väl ändå vara meningen med arbetarrörelsen, så har den sin givna uppgift i att skapa de nya organen för en ekonomisk nyordning. Med andra ord: arbetarrörelsen måste bli konstruktiv.

Hos syndikalismen är tanken uttalad. Men rörelsen slites ännu i sin praxis mellan reformistiska strävanden för bättre levnadsvillkor och en destruktiv revolutionär propaganda för erövrandet av makten.

Om detta vore hela syndikalismen, så kunde den gärna taga Lenin och Trotsky under armen. Men syndikalismen pekar längre, visar fram till det konstruktiva nyskapandet. Men om detta i en annan artikel, om redaktionen tillåter mig återkomma.

Den ungerska revolutionen.

Av *RICHF. RIED.*

***

I.

Medan det redan skrivits hästlass av propagandalitteratur för den ryska revolutionen, som skaffat oss en om än otillräcklig kunskap om densamma, så känner man åtminstone här i Skandinavien föga till den ungerska revolutionens förlopp och historia.

Vi börja med detta nummer en serie artiklar över detta tema, skrivna av en kamrat som aktivt deltagit i revolutionen, beträtt förtroendeposter inom rådsregimen, och slutligen dömts till 10 års fängelse av den vita regeringen, men lyckats rädda sig från ett interneringsläger genom flykt.

Denna första artikel är huvudsakligen en objektiv framställning av revolutionen. De efterföljande lägges mera kritiskt med påvisande av revolutionens fel och brister. Det är ju dock genom att känna missgreppen man i en framtid skall undvika dem.

Den tidigare ungerska rådsrepublikens ekonomiska byggnad, dess socialisering av industrien, den nya organisationens framgång och fel, och många andra viktiga och lärorika saker är något som är nästan fullkomligt obekant icke allenast för det skandinaviska men så gott som för hela det internationella proletariatet. I följande artiklar skall jag söka behandla dessa frågor på ett sådant sätt, att det svenska proletariatet lär känna såväl den forna rådsrepublikens ekonomiska och industriella inrättningar, som också de fel som begåtts under uppbyggandet av samhällsorganisationen.

Innan jag börjar en klarläggande utredning, måste jag fastslå följande saker, som övat starkt inflytande på diktaturens utbyggande av de ekonomiska institutionerna.

Det ungerska proletariatets klasskamp blev aldrig genomkämpad. Arbetarklassens övertagande av makten skedde helt fredligt.

Som en följd av kriget hade bourgeoisien och kapitalisterna fullständigt förlorat varje prestige och inflytande på befolkningen. Därigenom kom det socialdemokratiska partiet och de fackliga organisationerna (som voro sammankopplade) i besittning av starkt inflytande över Karolyi-regeringen och insatte där representanter. Genom en oerhörd agitation från det nybildade kommunistiska partiet drevs ett antal av de organiserade arbetarna, till största delen 16—20-åriga såkallade »oktobrister» och ortodoxa marxistiska »tulmudister», åt vänster. Det av Béla Kun från Ryssland medförda guldet visade sig ha långsamt inflytande på de massvis i partiet inträdande oansvariga, långhåriga ryssimitatörerna. Så kom den 20 mars 1918 med sitt explosionsmaterial, den bekanta »Vix-noten», en not från den militära ententekommissionen, som förkunnade att Ungerns framtida gränser skulle gå där den strategiska linjen då gick, det vill säga att de av de fientliga makterna ockuperade områdena skulle fråntagas Ungern. De regerande borgerliga partien ville icke längre bära ansvaret för landets politik, eller för ett sådant uppstyckande av de ungerska områdena. De spekulerade i en »revolution». De hoppades, att när socialisterna övertog makten, skulle detta ha ett sådant inflytande, att arbetarna i ententeländerna skulle tvinga sina regeringar att avstå från lan-

dets fördelande till de kringliggande fiendestaterna. Det var således en nationalistisk spekulation. Man ville landets integritet och tog risken att för detta ändamål överlåta makten till »samhällets fiender».

Men tiden var också omöjlig för ett rent socialdemokratiskt ministerium. Socialdemokraterna ville icke övertaga regeringsmakten. Spänningen nådde sin höjdpunkt. Béla Kun satt inspärrad i Centralfängelset och med honom fördes förhandlingar. Han hade utarbetat ett program, som gick ut på: Kommunisterna skulle övertaga regeringsmakten utan betingelser; motstånd mot ententens sönderstyckningspolitik; uppsättandet av en röd armé; samarbete med Sovjetryssland och socialisering av industri, bankväsen, handel etc. Béla Kun satte som villkor för övertagandet av regeringen, att ett antal socialdemokrater skulle ingå i denna.

Varje timma hade nu sin sensation. Slag i slag följde grev Karolyis avgång och manifäst till folket 20 mars på kvällen, frigivandet av de inspärrade kommunistiska ledarna, det socialdemokratiska och det kommunistiska partiets förening och övertagande av regeringen, utropandet av diktaturen, konstituerandet av rådsregeringen... Händelserna upprullade sig med kinomatografbildernas snabbhet.

Rådsregeringens första handling var upplösningen av alla politiska organisationer med undantag av socialdemokratiska partiet och kommunistiska partiet. De andra socialistiska organisationerna bland arbetarna voro i Ungern mycket små. Det kristligt-sociala partiet var obetydligt. Någon syndikalistisk arbetarorganisation fanns icke om det än fanns en del enstaka syndikalister. Syndikalismen var endast bekant för arbetarna genom meddelanden från de utländska tidningarna.

Då de borgerliga partien under första tiden hoppades, att diktaturen skulle föra en nationalistisk integritetspolitik, så var det heller icke tal om sabotage från detta håll. Alla statsanställda, professorer, ingeniörer, tekniker och i allmänhet alla de som hade en högre utbildning, stannade på sina platser, och nu uppträdde alla dessa mestadels reaktionära element som voro de födda kommunister. Men även en del motståndare — de voro dock få — stannade på sina poster, och man måste med våld avlägsna de värsta reaktionärerna. Den gamla byråkratien stannade således, men naturligtvis måste man överallt inskjuta kommunistiska kontrollanter och nya kommunistiska funktioner. Under sådana omständigheter blev byråkratien ständigt mera omfattande i stället för att tillintetgöras eller begränsas, och på grund härav blev den ungerska rådsrepubliken ännu mera byråkratisk än den ryska. I det förminskade Ungern, där man kunde komma från den ena ytterpunkten till den andra på en dagsresa, hade det icke varit nödvändigt att upprätta så många centraler och organisationer som exempelvis i Ryssland. Från slutet av juni till revolutionens störtande uppträdde varje kretscentral som suverän och folkkommissariatets förordningar blevo till stor del döda bokstäver. Och som regel för hela revolutionen gäller, att politiska synpunkter dominerade över de ekonomiska.

Vad som allmänt genomfördes var följande:

Industriens socialisering.

Den 26 mars proklamerades rådsrepublikens 9 förordning, enligt vilken alla större företag, d. v. s. alla som sysselsatte mer än 20 personer, måste överlämnas till proletärstaten utan ersättning. Detta påbud genomfördes genast över hela landet — på de flesta platserna var saken dock genomförd innan dekretet kom. De exproprierade företagen förvaltades av arbetarråd, som bestod av 3—11 medlemmar. Medlemmarna i dessa arbetarråd valdes redan under Karolyiregimen. Företagens arbetare hade rätt att när som helst avsätta en medlem i detta råd och välja en ny i hans ställe.

Arbetarrådens första uppgift var att skydda företagen för alla plundringar och förstörelser, att tills vidare fortsätta att leda den produktiva verksamheten, upprätthålla sammanhållningen bland företagets arbetare, och expediera alla frågor som angingo arbetarnas intresse.

Dessvärre visade det sig omedelbart efter rådsrepublikens utropande, att arbetarråden icke voro sin uppgift vuxna som produktionsledare. Man hade ju alltid för arbetarna predikat övertagandet av den politiska makten, men vem hade tänkt på att förbereda det väsentliga: övertagandet av den ekonomiska makten? Arbetarna förstodo icke ställningens allvar och den avgörande betydelsen av produktionens upprätthållande. De framställde krav, som voro omöjliga att uppfylla, och när rådet gjorde invändningar, kastade man bort det och valde ett nytt, och drev ofta företagen dithän, att det utbetaltes mer i lön till arbetarna än vad som tillverkades i varuvärden. På andra sidan strävade en del arbetare efter att bli befriade från kroppsarbetet genom medlemskapet i rådet. Där fingo de också makt — och de eftersträvade att så länge som möjligt hålla sig kvar på sina poster, vilket bäst skedde genom att alltid böja sig för arbetarnas krav. Detta förde många gånger dithän, att företagen leddes mindre i samhällets intresse än till egoistisk fördel för företagets arbetare.

I sin ordning ledde detta därtill, att det i varje företag anställdes någon, som skulle representera det samlade proletariatets intresse och sköta den egentliga förvaltningen av företaget. Dessa blevo de så kallade »produktionskommissarierna» — ett nytt tillskott till den ofantliga byråkratien.

Dessa kommissarier blevo under första tiden utsedda av folkkommissariatet för den samhälleliga produktionen, senare genom presidiet för det ekonomiska rådet. Produktionskommissariernas egentliga uppgift var att leda företagen, se till att det producerades, driva upp produktiviteten, etc. Detta måste de göra under samförstånd med arbetarna. Om det förekom oenighet mellan arbetarna och produktionskommissarien, så måste arbetarna fortsätta att arbeta efter kommissariens föreskrifter tills de högre myndigheterna utfärdat andra föreskrifter.

Det måste slåss fast, att vid industriens socialisering mötte man de största vanskligheterna vid valet av produktionskommissarier. Dessa skulle ju egentligen ersätta de förra principalerna eller direktörerna och sålunda ha en tekninsk, en organisatorisk och en disciplinär verksamhet. Naturligtvis var det mycket svårt att finna sådana människor, som kunde leda företagen i samhällelig anda och mening. Då den gamla borgardisciplinens medel icke kunde brukas, kunde endast en arbetare, för vilken arbetarna hade respekt, vara egnad att bekläda en sådan post; men på den andra sidan voro dessa för det mesta odugliga för den tekniska ledningen. Så utvecklades det dithän, att man till dessa poster gärna sökte ingeniörer, som förut deltagit i arbetarrörelsen. Med dessa stodo arbetarna vanligen på god fot. Men ofta utsågs en god fackarbetare. På många platser utsågs en teknisk fackman till produktionskommissariens hjälpreda. Och ofta anförtroddes kommissarieposten till en

specialist, som vid sin sida fick en arbetare som kontrollör.

Den industriella produktionens organisation.

Exproprieringen av företagen har icke medfört de resultat, som arbetarklassen väntat av en socialistisk produktion: det verkliga välståndet. Förutsättningen för detta: produktionens höjande, blev icke förverkligad. För produktions höjande hade det varit nödvändigt att kunna bemästra produktionsanarkien. För detta ändamål skapades i Ungern följande institutioner:

1) Driftcentral.

Denna organisations uppgift skulle det vara, att samla alla till samma verksamhetsområde hörande företag i en central. Denna organisationsbyggnad skulle vara liknande den kapitalistiska trustens. Till det fullständiga utbyggandet var den tid av 4 1/2 månad, som stod till förfogande, icke tillräcklig. Plan blev utarbetad — men icke genomförd på grund av bristande tid. Dessa driftcentraler sörjde för den tekniska ledningen, anskaffandet av råmaterial, placeringen av arbetare och genomförandet av driftssammanslagningar, etc.

2) Varucentraler.

Enligt den teoretiska uppfattningen kommer det alltid att vara varubrist vid början av en diktatur. Så var förhållandet i den ungerska sovjetrepubliken. Arbetslönerna stego till en sådan höjd, att de möjliggjorde inköp av alla slags varor. Bourgeoisien på sin sida såg penningvärdets sänkande och ville därför köpa allt vad de kunde komma över, medan deras pengar ännu hade köpkraft. Det blev nödvändigt att sörja för, att förbruksartiklar och halvfabrikat icke samlades på enskilda händer. För fördelningen gällde det i allra främsta rummet, att varorna blevo fördelade till arbetarna på de modärnaste företagen, där arbetet var mest produktivt. Detta var isynnerhet nödvändigt gentemot den kvarstående småindustrien.

Under övergångstiden, då driftscentralerna voro under uppbyggande, låg ledningen av den industriella produktionen i händerna på folkkommissariatet för den samhälleliga produktionen, vars verksamhetskrets emellertid begränsades efter tillkomsten av driftscentralerna och varucentralerna och slutligen återstod det endast den översiktliga ledningen av produktionen. Driftscentralerna och varucentralerna ha arbetat under uppsikt av motsvarande råd. Vid varje varucentral arbetade ett varufördelnigsråd, vars medlemmar utsågs av de olika fackorganisationerna.

I de olika kommittaten (län) bildades lokala ekonomiska råd. De bestodo av representanter från de politiska sovjeten, från fackföreningarna, de kooperativa agrarsammanslutningarna etc. Av dessa ekonomiska råd skulle kommittatets ekonomiska råd utses, vilka skulle ha till uppgift att genomföra de högre instansernas förordningar och sörja för kommittatets ekonomiska liv .

Det ekonomiska rådet.

Det ekonomiska rådet (för hela landet) var sammansatt av cirka 60 medlemmar: representanter från de stora fackförbunden, en representant från de olika kommittatens ekonomiska råd, representanter från kooperativa produktionsföreningarna, samt av medlemmar från presidiet.

Det ekonomiska rådets presidium:

Under första tiden arbetade de högre institutionerna som en fortsättning av de gamla ministerierna. Exempelvis folkkommissariatet för finanserna som en fortsättning av finansministeriet o. s .v. Detta visade sig emellertid vara synnerligen opraktiskt, ty det inträffade ofta, att de olika kommissariaten utfärdade mot varandra stridande förordningar. Sovjetkongressen beslöt då att samla alla de ekonomiska instanserna i en organisation: det ekonomiska rådet. Efter detta kunde en förordning som berörde ekonomiska angelägenheter, endast utfärdas genom det ekonomiska rådets presidium. Det ekonomiska rådet var uppdelat på följande departement:

1:a	avdeln.:	Materialanskaffning.
2:a	„	Handeln med utlandet.
3:e	„	Den samhälleliga produktionen.
4:e	„	Agrariska angelägenheter.
5:e	„	Finanssaker.
6:e	„	Livsmedelsavdelningen.
7:e	„	Trafikväsen.
8:e	„	Kontroll.
9:e	„	Byggnadsverksamhet.
10:e	„	Arbetsangelägenheter.

Det ekonomiska rådets fyra ordförande utsågs av sovjetkongressen. De hade alla samtidigt titel av folkkommissarier och voro medlemmar av regeringsrådet. Av dessa fyra hade de tre var sin överavdelning att övervaka. Ledarna av de andra avdelningarna voro också medlemmar av presidiet; ingen var dock folkkommissarie eller medlem av regeringsrådet. Det ekonomiska rådets presidium var huvudförvaltning för alla landets ekonomiska angelägenheter. I allmänhet kunde det själv avgöra alla saker, men saker, som också hade en politisk betydelse, måste föreläggas regeringsrådet. Det var ansvarligt för sin förvaltning inför sovjetkongressen och inför den av sovjetkongressen valda centralkommittéen.

Jag måste ännu erinra om tvänne råd, som också ställdes till de ekonomiska rådets förfogande.

1. Jordbruksekonomiska rådet.

Det bestod av 40 medlemmar som voro lantarbetare, skogsarbetare, trädgårdsmästare och delegerade från de enskilda kooperativa jordbruksorganisationerna. Dessutom från representanter eller inbjudna från sådana fackliga organisationer, som stod i intimare förbindelse med jordbruksekonomiska organisationer, samt av sakkunniga jordbrukare. Detta råd tillkom först på slutet av rådsdiktaturen, så att man överhuvudtaget icke kan tala om verkningarna av detsamma.

2. Det högre tekniska rådet.

Detta råd bestod av landets bästa fackmän, utan hänsyn till deras politiska trosbekännelse. Dessutom av några representanter från de fackliga organisationerna . Dess uppgift var: att lösa de aktuella tekniska problemen. De borgerliga medlemmarna av detta råd tilldelades en viss månadslön, samt dessutom en extra hederspremie efter lösandet av de tekniska uppgifterna. Även detta råd kom först till stånd i slutet av rådsregimen, vadan det icke finns mycket att säga om det.

Peter Krapotkin har gått hädan.

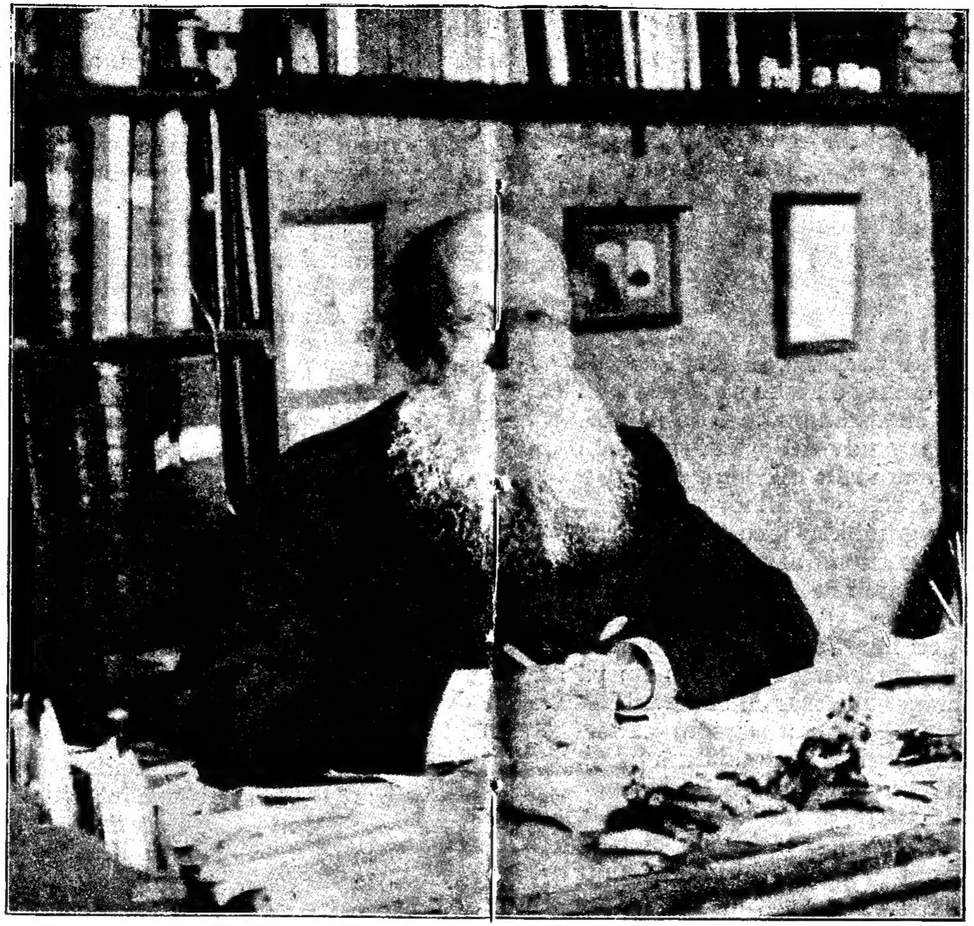

Krapotkin dog natten till den 8 februari i sitt hem i Dimitrov vid Moskwa.

Krapotkin är icke mer.

Hans gamla ädla hjärta har upphört att klappa för den lidande mänskligheten. Och vilket hjärta klappade väl varmare än hans?

O liv, vilken missräkningens bittra malört bjuder du icke de bästa bland människorna, även dem som hängivet offrat dig alla sina krafter, varje hoppfullt andedrag, varje skapande och befruktande tanke!

Hur lät du icke denna rika ande ömkligen omkomma mitt i den värld av elände, som hans fruktbara fantasi och varma hjärta tänkt sig som en skön förgård till det kommande tusenårarikets godhet och mänsklighetslycka. Tragik över all tragik.

Vilket grymt öde. Han, som offrat hela sitt liv i oegennyttig kärlek, i arbete för revolutionen, han dödades av revolutionen.

Han offrade furstetitlar och fursteprivilegier, rikedom, lyx och all den lata njutning, som är levnadsmålet för de flesta människornas tarvliga livskamp. Han gick dit hans omutliga rättfärdighetskänsla drev honom, till de fattiga och förtryckta, till de plundrade och lidande millionerna, som träla i kvava fabriker och plöja jorden under tunga ok. Revolutionen var hans evangelium. Gör uppror mot edra förtryckare, ropade han. Lyckan kommer först när ni ha mod och kraft att resa eder och kräva eder andel av livet.

Och slutligen kom revolutionen.

Jublande drog den gamle Krapotkin till sagolandet i öster. Nu skulle han äntligen skåda sin livslängtans varma drömmar som verklighet. Nu skulle han se revolutionen i arbete, se de jublande massorna befriade från århundradens slaveri och marterande lidande. Han skulle skåda en fri mänsklighet, som byggde sin egen lycka efter höga ideal. Se glädjen jubla i glada blickar och känna fria hjärtans livsförnyande slag hälsa socialismens morgongryning vid synranden.

Och hur annorlunda blev det icke.

En fruktan hyste Krapotkin under sin kamp för revolutionen: att de som skulle göra revolutionen i det avgörande ögonblicket voro för klenhjärtade, voro för skumögda, voro för trångbröstade. Att de skulle stanna på halva vägen. Att de istället för att befriande rasera alla gamla institutioner och överlämningar från det borgerliga polissamhället skulle efterapa dessa på nytt. Att de istället för att krossa staten — århundradens inrättning till tyranni och förtryck — skulle haka sig fast vid staten och förvandla revolutionens seger till statsreaktionens seger.

Hans fruktan — icke hans förhoppningar — blev till verklighet.

Trångbröstade statsfanatiker grep makten. Livsfrämmande hade de i sina studiekammare läst någonstädes i en socialistisk teologi, att revolutionens form var ödesbestämd av ekonomiska makter. Revolutionens schema var redan upplinjerat. Och skumögda och maktyra lade de revolutionen på s i n marxisms prokrustessäng, kuttade av ett stycke av fötterna, som man eljes brukar att gå med, och ett stycke av längden på andra ändan, där tankeverksamheten eljes har säte, och betraktade självbelåtet sitt verk. Ty så skulle det handlas enligt den socialistiska teologis dogmatiska föreskrifter, som de trodde på. Livet — stympades till efter döda bokstäver. Och revolutionen vred sig i smärta på sjuksängen under lidanden och jämmer.

Det var den bild som mötte Krapotkin, när han nådde landet, där han hoppats få se sina drömmars mål ta gestalt på verklighetens mark.

Arma själ. Om du lidit förut, så led du dubbelt nu. Likväl hoppades du. Ditt stora varma hjärta nekade att erkänna dina förhoppningars skeppsbrott. Du ville icke släppa hoppet, den sista livstråden som ännu fäste dig vid livets grymhet. Men du led.

Och du led icke bara andligt, men även fysiskt. Icke bara själen marterades av livets brutalitet, även din gamla bräckliga kropp underkastades fysiska umbäranden och försakelser. Och till sist blev det för mycket. Du hade icke längre motståndskraft. En natt slöt du dina trötta ögon för alltid. Så stod det väl skrivet i ödets grymma bok, att den som offrat mäst för revolutionen skulle dräpas av revolutionen.

*

Låt oss vara rättvisa. Den ryska regeringen gjorde eller ville göra allt vad som kunde göras för att förbättra Krapotkins ställning. Den ville göra honom delaktig av de förmåner, av de privilegier, som staten hade makt att skänka, de privilegier, som den

skänkte sina egna gunstlingar. Men Krapotkin ville ingenting taga från sin livsfiende — staten. Hittills hade han från den endast mottagit fängelsestraff och förföljelse. Han förstod att dö, utan att böja sitt stolta huvud inför fienden.

För att förbättra Krapotkins materiella ställning ville den ryska regeringen, som sagt, göra allt. Men den visste att Krapotkin icke ville ta emot dess gåvor. Så fann man på utvägen, att erbjuda sig att köpa Krapotkins verk. Man bjöd 200,000 rubel för vart och ett av dem. Krapotkin var oböjlig och förklarade Lunartjarskij, att han aldrig mottagit något av en stat och aldrig kom till att mottaga något.

Han var nämligen anarkist och revolutionär icke bara i ordet men även i gärningen. Staten var hans och mänsklighetens fiende, och han ville icke underhandla med den, icke kapitulera inför den, icke draga fördel av den på de andras bekostnad. Så var han anarkist. Och han var revolutionär. Han levde mitt uppe i en revolution, en revolution som kostade massorna oändliga lidanden och bittra försakelser. Han ville leva revolutionärens fattiga liv. dela hans försakelser och elände. Han ville icke njuta gott av privilegier, privilegier som svuro mot revolutionens mål och uppgift, den att skapa ekonomisk jämlikhet. Så var han gärningarnas anarkist och revolutionär.

Hans gärning var icke, som de flesta andra socialisters, att lära ett och leva ett annat. Han eftersträvade att leva sin lära. I hans hem fanns det ingen »tjänare». Det fanns visserligen en gammal kvinna, som med hela sitt hjärta var fäst vid familjen, men hon behandlades och betraktades icke som tjänarinna, utan som familjemedlem. Ännu in i det allra sista höll Krapotkin själv sitt arbetsrum i ordning, städade, sopade, bäddade och bäddade upp efter sig. Ty han föraktade icke arbetet, men respekterade det. Själv predikade han omväxling i arbetet, det manuella och intellektuella arbetets förening. Från sitt vetenskapliga arbete vandrade han till hyvelbänken eller till arbetet i trädgården, icke bara till vårdandet av sina älskade rosor, men också till odlandet av vanliga grönsaker.

*

Högättad var han, Peter Krapotkin. Jag tänker då icke så mycket på att han nedstammade från Rurik, grundläggaren av det ryska riket och sades ha mera rätt till den ryska tronen än tsaren, som tillhörde en tysk familj. Jag tänker icke på bördens höghet, något man arver liksom man arver syfilis och lungsot, eller brännvinstörst, icke på den anornas höghet med ett långt stamträd, som även en ko eller en häst kan ärva, men på den hjärtats nobless, den sinnets höghet, den tankens storhet som karaktäriserar geniet och själens adel. Anorna, furstebörden och de lysande maktställningar dessa kunde bereda honom visade han ifrån sig för att leva livet i det fattiga folkets mitt och ägna sitt livs verksamhet åt de förtrycktas resning.

Från fursteslotten vandrade han till fängelserna, som en frihetens och sanningens martyr. Han blev en outtröttlig agitator för socialismen, den herrelösa socialismen, den fria kommunismen. Där Bakunin slutade sitt väldiga agitatorsvärv, där tog Krapotkin vid och byggde sin samhällslära på naturvetenskapens fasta grundval. Han reste sig mot marxismens hegelianska metafysik, dess ovetenskapliga dialektiska tänkande, dess fatalistiska ödestro och dess blinda tillbedjan av den auktoritära makten, som satt sådana frukter, som det tyrannisystem, som nu håller på att förkväva den ryska revolutionen, och

vars fördärvliga följder han förutsåg och förutsade .

Måhända var han själv å andra sidan alltför mycket optimist, måhända överskattade han betydelsen av resningens, revolutionens, denna det förtryckta folkets rent negativa ingripande i historien. Måhända överskattade han å sin sida denna våldets skapande betydelse. Liksom Bakunin myntade slagordet: lusten att förstöra är lusten att skapa, tog måhända även Krapotkin fel med avseende på denna lusts uppbyggande kraft. Revolutionerna ha visat oss, att lusten att förstöra varit långt mera utvecklad hos massorna än lusten att bygga upp. Lusten att förstöra var djupt förankrad i det under århundraden uppsamlade hatet mot den utmanande rikedomen, men även i avundens låga passion, även i den trångbröstade egoismens havandesjuka. Men han förföll icke till marxismens vulgära förutsägelser om den grinande nödens och det tilltagande eländets förunderliga makt till nyskapande. Tvärtom betonade han hur revolutionens konstruktiva arbete berodde på arbetarmassornas intellektuella och moraliska mogenhet.

Krapotkin var ett av de benådade genierna, som med universalvetande famnade över många andens verksamhetsfält. Han har rest sig själv en oförgänglig minnesstod i sina vetenskapliga arbeten. Böcker sådana som »En upprorsmans ord», »Ömsesidig hjälp», »Handens och hjärnans arbete» räknas och erkännes allmänt som den sociologiska litteraturens standardverk. På geografiens och geologiens område skapade han sig redan i ungdomen ett berömt namn. Hans arbete om den ryska litteraturens historia betraktas som ett av de bästa. Hans bok om »Anarkism och modärn vetenskap», vittnar om hans andes universalitet. Få författare torde vara översatta på så många språk, som Krapotkin. Under de sista åren arbetade han med ett större verk om etiken och ett arbete om federalismen, som det icke förunnades honom att fullborda. Det är vanskligt att rätt uppskatta det inflytande hans strålande ande övat på samtiden. Män som exempelvis Brandes har rönt en stark påverkan, och ingen sociolog av betydenhet kan ignorera honom och hans arbeten.

*

Krapotkin är död, men Krapotkin lever.

Den skröpliga stofthydda, som inkapslade hans varma och mäktiga ande är snart förmultnad. Men hans själ lever mitt ibland oss. Hans böcker stråla hans ljusa tro på mänskligheten och en bättre och lyckligare framtid. Hans varma tankar skola tina mången sjuk själ, som blivit frostbiten av livets bistra köld. Hans ljusa optimism skall skänka generationer tron på det godas seger över det onda, på ljusets seger över mörkret, på sanningens seger över lögnen, på livets seger över döden.

Så skall hans ande leva bland oss århundraden och värma frusna själar, skänka de misströstande tro och hopp, lysa som en fyrbåk genom natten och som en vägledande fackla visa oss vägen ut ur tyranniets och utsugningens mörka ökenvandring fram till ett tillstånd, som väl aldrig blir paradiset, men som dock lämnar oanade lyckomöjligheter åt nya släkten.

ALBERT JENSEN.

Marschen åt höger i Sovjetryssland.

Av *CARL PETER,* Wien.

För kort tid sedan gick det genom världspressen ett rykte, att sovjetregeringen trätt i förhandling med en storkapitalistisk koncern om öppnandet av vissa ryska områden för kapitalistisk exploitering. Vi hade ofta hört sådana projekt och voro skeptiska. Men så kom en officiell bekräftelse från Moskwa.

De bolsjevikiska socialdemokraterna påstå gärna, att varje åtgärd för befästandet av statsmakten som företages under »proletariatets diktatur» slutligen måste leda till kommunism.

Under hela tre år har nedskrivaren av dessa rader bevittnat detta mystiskt enfaldiga spel. Under dessa tre år har det i Ryssland icke företagits något med avseende på ekonomiska och politiska inrättningar, som icke varit en kopia av krigskapitalistiskt slag. Det har företagits åtgärder av vilka den amerikanska och europeiska kapitalismen kan komma att dra största nytta. Vi vilja blott hänvisa till den ryska nationaliseringen och industridriftens och det ekonomiska livets överantvardande i statens händer.

Vi måste erkänna, att det föll oss svårt att öva kritik. Om det än var en aldrig så ofullständig socialistisk regim, som rådde, så var den dock mera sympatisk än en kapitalistisk.

I sovjetmaktens Ryssland kunde man hittills konstatera en fast vilja mot alla kapitalistiska försök. Det ryska livets socialistiskt-federalistiska pånyttfödelse hade därför, så länge kapitalismen effektivt undertrycktes, alltid möjlighet att bli en begynnade verklighet. Det ekonomiska livets behärskande genom den politiska centralmakten hade visserligen bringat den socialfrihetliga riktningen till stillestånd, men likväl icke gynnat ett återvändande till tidigare förhållande. Från detta tillstånd av stillastående fanns det alltid en möjlighet till började av ett socialistiskt nyskapande. Det var ett lovande tecken, att varken tyskarna 1918 eller senare ententekapitalismen lyckats att »pacificera» Ryssland och förbereda en kontrarevolution av icke anade dimensioner och art. Vi räknade alltid med, att världskapitalismen efter en tid de facto skulle nödgas erkänna den socialistiska republiken i Ryssland. Och efter inträdandet av en dylik, förnuftigare världspolitik skulle den kontrarevolutionära faran så smånigom övervinnas, vilket i sin ordning möjliggjort det fulla utvecklandet av de ryska och utomryska federalisternas verksamhet.

Som träffade av blixten mottogo vi meddelandet från Moskwa om koncessionerna till de »solida och tillförlitliga handelsbolagen», till vilka nu sovjetregeringen vill överlämna oerhörda områden för kapitalistisk utsugning.

När journalister, köpmän, byråkrater och parlamentariker skola avgiva sitt omdöme om denna handling, så skola de ofelbart säga: »Dessa ledare i Moskwa äro världsmänniskor. Det är just vad världen, vad Ryssland, vad proletariatet och världsrevolutionen behöver». Men deras omdöme ha så ofta slagit fel. Dessa koncessioner hänga samman med så många andra ting. De äro sammanbundna med den ännu kämpande världskapitalismens stora mål att åter »infoga Ryssland i världssamfärdseln». Och genom detta Rysslands »inpassande» i den kapitalistiska världsförbindelsen (alltså genom

Rysslands arbete och den ryska samhällsekonomiens avkastning) vill man pånyttföda kapitalismen. Men hur skulle man väl kunna pånyttföda kapitalismen utanför Ryssland, när den sociala revolutionens sociala praxis var verksam inom Ryssland? Kapitalismens pånyttfödelse med hjälp av Rysslands samhälleliga rikedomar kunde endast ske när de ekonomiska möjligheterna blevo kapitalistiskt exploiterade på ort och ställe. Bolsjevismens ursprungliga förkunnelse var den, att ett kommunistiskt liv i Ryssland icke var möjligt om den kapitalistiska regimen runt omkring Ryssland upprätthölls. Huvudsakligen ur detta motiv framsprang viljan till världsrevolution. Men denna mening var falsk och klenmodig. I Ryssland kunde det ha skapats ett kommunistiskt liv, även om kapitalismen fortfor att existera runt omkring. Och var och en som beskådat det ryska samhällslivets egenart en smula, måste bekräfta vårt påstående. Kapitalismen utanför Ryssland kunde man bära, kapitalismen inom Ryssland — det är faran.

Sakkunskapen i Sovjetryssland synes resa sig mot denna koncessionspolitik. Det skulle också vara otänkbart, att man i ett land, där man fullfört den politiska revolutionen, icke skulle finna människor, som trots partiabsolutism och ståndrättsjustic, motsatte sig denna notoriskt antisocialistiska politik.

Sofisteriet vid den sista allryska sovjetkongressen låg däri, att de bolsjeviksocialdemokratiska ledarna försökte intala sina anhängare, att koncessionerna till kapitalisterna blott voro en fälla för kapitalismen, för att kunna förse Ryssland med de nödiga maskinerna och produktionsredskapen. Tvärtom torde det bli förhållandet, att dessa koncessioner blir en fälla för sovjetmakten. Där växer utsugningen fram, och där blir centrum för kontrarevolutionära utströmningar.

Själva det faktum, att det i Sovjetrysslands mitt kommer att bestå ett område med kapitalistiskt arbets- och levnadssätt, kommer att verka som en ständig agitation mot Sovjetryssland. Det kommer att uppfattas som ett fruktansvärt nederlag för sovjetmaktens ekonomiska system. Ett nederlag, som icke allenast erkännes av sovjetmakten själv, men ett nederlag som också önskades av denna. Det brutala undertryckandet av all kritik under ropet »kontrarevolution» giver i dag vapen i händerna på fienderna till socialismen och motståndarna till arbetarklassens befrielse. Ständigt har man i Moskwa frågat sovjetregeringens motståndare: »Hur vilja ni börja återuppbyggandet av det ekonomiska livet i Moskwa, när ni principiellt avböjer koalitionen med utlandets kapitalister?» Och ständigt har svaret blivit: »Återuppbyggande, det är införandet av kommunismen. Återuppbyggandet kan endast ske genom den fullständiga frigörelsen från kapitalismen. Den bolsjevikiska socialsofistikens beblandning med kapitalismen skapar icke kommunism, men kapitalism».

Beklämmande verkar sovjetregeringens högtidliga försäkringar på sista sovjetkongressen, att löftena till de »solida och tillitsfulla handelsbolagen, att deras egendom icke skulle komma att beslagläggas, endast var lockmat. Detta innebär, att man antingen vill föra de »tillitsfulla handelsbolagen» bakom ljuset, eller den allryska kongressen. Oss synes den sista uppgiften lättast.

Bolsjeviksocialdemokraterna förbise, att icke blott den kapitalistiska samhällsekonomien befinner sig i upplösning, men även hela det kapitalistiska systemets alla andra livsformer och politik. Vi ha kommit in i en period av sociala omvand-

lingsstrider. En fortsatt utveckling i denna riktning kan dock icke tolerera socialismens allians med kapitalismen, ej heller kan den befrämjas genom sovjetdiplomatiens enfaldiga talesätt.

Den tid närmar sig, då socialismens fria världspolitik, utgående från Västern, måste understödja federalisterna i Ryssland, för att rädda de resultat av revolutionen, som ännu stå att rädda, rädda dem innan det bolsjevikiska äventyret fört Östeuropas folk till randen av en förfärande avgrund.

Industriell Demokrati.

Efter prof. *G. D. H. COLE.*

***

I förra numret återgåvo vi prof. Coles plan för industriförbundets eller »gillets» låt oss säga yttre organisationsform. Här vilja vi referera hans plan för vad man skulle kunna kalla den inre organisationsformen.

»Gillet» eller den industriella organisationen skall ju, sedan det övertagit produktionsmedlen från kapitalismen, bli organisatören av den samhälleliga produktionsverksamheten. Den skall ge producenterna, arbetarna det kontrollerande och avgörande inflytandet över produktionen på alla stadier genom: 1) verkstadsrådet, 2) driftsrådet, 3) distriktsrådet, 4) industrirådet, 5) industrikongressen. Som en avslutande sammanfattning av hela landets produktionskrafter tänker gillessocialisterna sig en vi kunna ju kalla det produktionskongress omfattande representanter för alla de olika industrierna och verksamhetsområdena.

Men för en rationell skötsel av produktionen gäller det, att sakkunskapen och organisationstalangen kommer till sin rätt. Det gäller således, att producenterna förstå att välja de rätta produktionsledarna på de rätta platserna. Dessa ledare måste stå under kontroll av dem de leder. Utan detta kommer friheten att trampas under fötterna. Cole framlägger följande plan — mera som diskussionsgrundlag — för väljandet av funktionärerna, eller ledarna av industrien.

1) Förmän

väljes genom omröstning bland alla arbetare på vidkommande verkstad eller arbetsavdelning. Kontorsförmän väljes genom omröstning bland alla anställda vid ifrågavarande kontor.

Detta arbetarnas inflytande på valet av förmän är något som man redan håller på att förverkliga inom den engelska metallindustrien, som ett första steg till den industriella demokratien och arbetarnas slutliga övertagande av produktionen. Valet av de arbetarna närmast stående ledarna för arbetsprocessen måste obetingat överlåtas åt arbetarna.

2) Driftsledaren

väljes genom omröstning bland alla kroppsarbetarna inom det bestämda företaget. Ledaren av kontorsdepartementet väljes genom omröstning bland alla kontorsanställda.

Driftsledaren åligger det att ha uppsyn över de olika produktionsavdelningarna. Under den administrerande direktören skall han vara chefen för företagets kroppsarbetare, men har ingenting att göra med den kontors- eller affärsmässiga sidan. På samma sätt blir kontorschefen ledare av affärsdriften under den administrerande direktören.

3) Företagets administrerande direktör

väljes av driftsrådet. Den administrerande direktören skall ha till uppgift att samarbeta företagets produktiva och affärsmässiga sidor. Hans arbete blir huvudsakligen av administrerande art. Genom att låta honom väljas av driftsrådet, som representerar de olika verkstäderna inom företaget, handens och hjärnans arbetare, garanteras företagets demokratiska kontroll.

4) Distriktssekreteraren

väljes av distriktsrådet. Hans uppgift kommer sannolikt att huvudsakligen bli statistikerns. Han kommer att spela en viktig roll vid reglerandet av tillgång och efterfrågan inom distriktet, isynnerhet för de verksamhetsgrenar som huvudsakligen arbetar för distriktets behov. Huvudsakligen kommer han att arbeta under kontroll av distriktsrådet, ungefär som sekreteraren i en ring eller kartell under det kapitalistiska systemet.

5) Industriens generalsekreterare

utnämnes av industrirådet, men hans val måste godkännas av industrikongressen. Då hans arbete kommer att bli mycket omfattande behöver han en stab av medarbetare, representerande den tekniska och den kommerciella sidan. Industrikongressens vetorätt över valet synes kunna trygga den industriella demokratiens och frihetens principer.

6) Undersekreterare,

som bli chefer för de olika avdelningarna i industriförbundets kontor, väljes genom omröstning bland funktionärerna i dessa kontor, men skall dessa val godkännas av industrirådet. Det är kanske det vanskligaste problemet hur man skall kunna åstadkomma ett lämpligt självstyre inom industriernas administrationskontor. Egentligen skulle ju industrikontoret vara en återspegling av strukturen inom de enskilda företagens kontorsavdelningar. Kontorsarbetarna böra välja sina egna avdelningsfunktionärer, och bara på toppen böra de kontrolleras av en myndighet, som är vald på basis av ett större antal röstande. Dessa undersekreterares godkännande av industrirådet blir måhända nödvändig, måhända icke.

Utom dessa mera administrativa poster måste industrien ha en stab av sakkunniga, menar Cole.

7) Tekniska experter för företaget

väljes av driftsrådet. I vissa fall blir denne experts arbete inskränkt till enskilda fackgrupper, men i regel kommer driftsexperten att ha ett betydligt mera omfattande pliktområde. Experten bör avlägga kvalifikationsexamina, som lämpligen bör ligga under en professionell organisations domvärjo, liknande våra dagars professionella institutioner. Men förutom denna kvalifikation måste arbetarna genom val kunna tillsätta eller avsätta honom.

8) Tekniska experter för distriktet

väljes av distriktsrådet. Dessa kommer enligt sakens natur att mera ha en rent rådgivande ställning, då di-

striktet själv huvudsakligen har en rådgivande funktion.

9) Reseinspektörer

i industrirådets tjänst väljes av detta råd. Dessa funktionärer bli nödvändiga under strävandet efter att skapa en organisk samverkan mellan de olika företagen och grenarna både lokalt, distriktsvis och industriellt. De komma att få betydelse som överbringare och undervisare i de nyaste produktionsmetoderna från distrikt till distrikt. De komma att bli ett slags missionärer för en industriell rationalism, för produktionens och arbetsprocessens ordnande på det mest praktiska sätt. Kvalificerade examina måste även här fordras och sannolikt komma de att huvudsakligen bli valda bland drifts- och distriktsexperterna.

10) Experter för de industriella kontoren

väljes av industriråden. Deras funktion blir rådgivande. Dels bli de ålagda tekniska uppdrag inom den industri eller »gillen» de själv tillhöra, dels kommer de att få uppgifter rörande förbindelsen mellan de olika industrierna. I många fall kommer en industriorganisation att producera för en annan, och vid sådana tillfällen kommer den producerande industriorganisationen ofta att behöva experter från den industri eller det arbetsområde för vilket det produceras. Valet bör hänskjutas till industrirådet. Någon mera demokratisk metod är här icke behövlig, säger Cole, då deras funktion huvudsakligen kommer att bli rådgivande, och de icke kommer att ha någon egentlig myndighet.

”Ekonomism“—”materialism“.

Tscherkesoff

Så gott som alla marxismens utläggare betona, att Marx endast formulerat den materialistiska historieuppfattningens princip, medan tolkandet av denna princip kommer på Engels konto. Tscherkesoff anmärker emellertid, att Engels uttolkning ofta är stridande med Marx uppfattning.

Engels, som begår det felet att kalla den naturvetenskapliga materialismen för metafysik, medan Marx däremot lämnar sitt fulla erkännande åt densamma, definierar sin doktrin på följande sätt:

“Den materialistiska historieuppfattningen är grundad på denna idé: att produktionen, varuutbyte, värde etc., utgör grundvalen för varje samhällsorganisation; i varje mänskligt samhälle är fördelningarna av rikedomarna och klassbildningarna eller samhällstillståndet resultatet av den form för produktion och byte som tillämpas av samhället„.

Denna idé — med undantag av dess överdrifter — är riktig i sig själv, men den är ingen nyhet. Den kändes redan innan Engels nedskrev den, ja till och med innan Engels var född. Men man kallade den icke materialistisk historieuppfattning. Man framställde den som de ekonomiska faktorernas inflytande i historien, eller *ekonomism*. Det finns en massa författare, som erkänner de ekonomiska faktorernas inflytande på mänsklighetens utveckling, som likväl äro idealister eller metafysiker, eller till och med kristna, eller bigotta som Guizot, vilken behandlat klassernas historiska antagonism i England under sjuttonde seklet. Niebuhr förkunnade i början av nittonde seklet, att man måste börja studera historien efter folkets ekonomiska och sociala institutioner och förhållande. Går man så långt tillbaka som i början av sjuttonhundratalet finner man en historiker som Vico, som pekar på de ekonomiska förhållandenas inflytande på folkens historiska utveckling, och hans franske översättare, Michelet, betonade i sin undersökning av den franska rättens ursprung inflytandet av nationens ekonomiska förhållande. Adam Smith, grundläggaren av den politiska ekonomien, gav 1776 tvenne grundformler: 1) arbetet är den enda källan till all rikedom och 2) rikedomarnas ökning beror av arbetets ekonomiska och sociala villkor och förhållandet mellan antalet producenter och icke-producenter. Och A. Blanqui skrev 1825 om de ekonomiska förhållandenas roll i historien:

“... Jag dröjde icke att övertyga mig om att det mellan dessa tvenne vetenskaper (den politiska ekonomien och den historiska vetenskapen) fanns ett så intimt sammanhang, att man icke kunde studera den ena utan att också studera den andra, icke kunde fördjupa blott den ena... Den förra gav oss händelserna; *den senare förklarade orsakerna*... Steg för steg följde jag de stora händelserna... det fanns aldrig mer än tvänne partier: de människors, som vilja leva av sitt arbete, och de människors, som vilja leva av andras arbete.“

Den politiska ekonomien *förklarar* orsakerna till de historiska händelserna, sade således Blanqui. Mihnet, Augustin Thierry sade detsamma. En av Marx och Engels samtida, T. Rogers, publicerade ett arbete om *Den ekonomiska tolkningen av historien,* där han analyserade hela Englands historia från ekonomisk synpunkt.

Men denna “materialistiska historieuppfattning“, som är allmän hos den modärna vetenskapen, kallades icke materialism, men *ekonomism*. Det ser ut som Engels tror sig ha skapat en ny vetenskap genom att byta om namn på en redan existerande.

Fackföreningsinternationalerna i Moskwa och Amsterdam.

Av *ALBERT JENSEN.*

III.

Det är nu ett halvt år sedan man telegraferade världen runt, att det var fött en ny fackföreningsinternational med 9 millioner medlemmar anslutna till Moskwa. Härifrån skulle nu fackföreningsrörelsen pånyttfödas o. världsrevolutionen skapas och ledas. Hela denna Moskwainternational är tills dato icke stort mera än en jättelik bluff. Av de 9 millioner medlemmar, som vid starten skulle ha anslutit sig till Moskwa, kom 5,200,000 medlemmar på Rysslands räkning. Och här börjar bluffen. De ryska fackföreningarna äro nämligen inga fackföreningar i vesterländsk mening. De äro icke organisationer, som representera arbetarnas intressen och kämpa för dem. Det är icke arbetarna som bestämma över dessa organisationer, men det härskande politiska partiet. De kunna således icke godkännas som medpart i en facklig international, ty de äro *regeringsorgan*. De ha blivit förvandlade från arbetarnas fria kamporganisationer till obligatoriska *statsinstitutioner*, och är ett led i den diktatur över arbetarna, som härskar i Ryssland.

Skulle det lyckas Moskwa, att få herraväldet över den internationella fackföreningsrörelsen med hjälp av de statsinstitutioner, som man falskeligen kallar fackföreningar i Vesteuropas bolsjevikiska press, så skulle man få skåda det mer än abnorma förhållande, att den ryska *regeringen* blev den tongivande för denna International, *att den internationella fackföreningsrörelsen skulle bli behärskad av en politisk regering, en statsregering.*

I själva verket är det just detta Moskwa eftersträvar. Det eftersträvar att genom de kommunistiska partiens herravälde över fackföreningsorganisationerna i de olika länderna, och Moskwas herravälde över de kommunistiska partien, göra den internationella fackföreningsrörelsen till ett vapen för de nationellt ryska intressena, att driva den ryska utrikespolitiken genom en fackföreningsinternational, som den gav order till kamp, när det passade Moskwa.

Att härska över ett lands arbetarklass ända dithän, att man militariserar arbetet, och samtidigt vilja sitta som ledare över en fackföreningsinternational, äro tvänne saker som äro absolut oförenliga. Man kan icke samtidigt kämpa för arbetarnas befrielse och undertrycka arbetarna.

Men tillbaka till Moskwas 9 millioner organiserade arbetare. Vi måste således först konstatera, att de regeringsregistrerade ryska arbetarnas 5,2 millioner icke äro fackföreningsmedlemmar i vesteuropeisk mening, och att de således icke kunna medräknas. Vi ha vidare Italiens C. G. T. med 2 millioner medlemmar, som *icke har anslutit sig* till den nya Internationalen. Samma förhållande med Spaniens Nationella Konfederation med 800,000 medlemmar. Återstår nära 1 million medlemmar: den revolutionära minoriteten inom de franska syndikaten, som uppgives omfatta 700,000, en

bulgarisk organisation på 90,000 medlemmar och en georgisk organisation på 15,000 medlemmar. Senare rapporteras från Moskwa, att den engelska Shop Steward-rörelsen skulle ha anslutit sig. Likaledes Transportarbetarnas federation i Holland och holländska Indien, de tyska syndikalisterna samt Italiens Syndikalistiska Union. Med dessa organisationer förhåller det sig så, att den franska minoriteten, enligt uppgifter på den internationella syndikalistkonferensen i Berlin av dess egna ombud, icke räknar 700,000 men 300 tusen medlemmar. De äro anslutna. De bulgariska och georgiska organisationerna känna vi icke till. De tyska syndikalisterna har dementerat meddelandet om att de skulle ha anslutit sig. Den holländska organisationen likaledes, medan de italienska syndikalisterna och den engelska Shop Stewardrörelsen anslutit sig. Den amerikanska I. W. W., som rätt som ofta fritt anslutes av våra hemmabolsjeviker, har sagt nej tack. Den nya Moskwa-internationalen kan således för närvarande icke räkna mer än omkring en million verkliga fackföreningsmedlemmar. Att kalla den en bluff, i betraktande av den framställning man gett saken från bolsjevikhåll, är således ingen överdrift.

*

Vi ha liggande framför oss ett dokument på norska, som i fjol tjenade till förhandlingsbas för de norska organisationernas russifiering. Man uppdrar häri fackföreningsrörelsens framtida uppgifter. I korta drag påvisar man de förändrade förhållande som inträder med revolutionen. De gamla arbetsgivarna försvinner, sträjken försvinner, men staten blir kvar och övertar arbetsgivarens roll som besittare av produktionsmedlen. Den blir nu en »arbetarstat», och fackföreningarna kunna icke vara fientliga mot staten, som också är skapad av arbetarna! Fackföreningarna skola vara grundvalen för »proletariatets diktatur» i dess ryska form, det vill säga för det politiska kommunistpartiets herravälde över arbetarna, och fackföreningarna böra *»överlåta proletariatets kommunistiska parti den allmänna ledningen av fackföreningsrörelsen».*

Redan detta vittnesmål är tillräckligt: fackföreningsrörelsen skall underläggas den partipolitiska diktaturen. Fackföreningarna skola upphöra att vara självständiga arbetarorganisationer. Fackföreningarna skola begå självmord. Och detta skola arbetarna själva vara »kommunisterna» behjälpliga med. Arbetarna skola själva lägga huvudet på den politiska

Bolsjevikideal.

Arbetets militarisering.

diktaturens stupstock: »Varsågod mina herrar, här kan man på det allra billigaste och bästa sätt bli ett huvud kortare efter prima bolsjevikiska metoder! Varsågod mina herrar, sticken själv huvudet in under bilan, och vi skola hastigt och lustigt utföra avrättningsakten»!

Med hänvisande till det ovan nämnda aktstycket, skulle man kunna säga, att denna överlåtning av den fackliga ledningen avser tiden efter revolutionen. Må så vara. Men då behöver man endast gå till Moskwateserna och de beslut, som fattades på sista internationella Moskwakongressen, för att tillräckligt tydligt få dokumenterat, att även innan revolutionen skall ledningen erövras åt de politiska partien. Vi skola icke trötta med att anföra alla de citat som bevisa detta, vi nöja oss med ett. Det heter här, att det är kommunisternas plikt, att... »skapa en fullkomlig enhet mellan fackföreningarna och det kommunistiska partiet, att underordna fackföreningarna under den verkliga ledningen av partiet, som arbetarrörelsens förtrupp. För detta ändamål måste arbetarna överallt i fackföreningarna och företagen skapa kommunistiska fraktioner, med hjälp av vilka man kan erövra och leda fackföreningarna».

Citatet är klart nog. Vad som ligger bakom alla bolsjevikernas manipulationer inom fackföreningsrörelsen, det är strävan efter att göra de politiska bolsjevikpartien till herrar över den fackliga rörelsen. Detta och ingenting annat. Sedan skola dessa organisationer göras till verktyg för genomförandet av den bolsjevikiska diktaturen över arbetarna.

*

Låt oss vara ärliga mot oss själva. Den situation världsproletariatet står inför, är icke världsrevolutionens men världsreaktionens. Överallt höjer reaktionen sitt huvud. Och den kommer att göra det fräckare och fräckare i samma mån som arbetarklassen föröder sin kraft i inre kamp. Inför denna situation behöver det internationella proletariatet all den sammanhållning, all den solidaritet som kan åstadkommas för skapandet av en gemensam kampfront mot kapitalismen och reaktionen.

Kan den bolsjevikiska planen bli en sådan enande plattform? Nej, den enar icke. Den splittrar och sönderspränger.

Överallt, var man än kastar blicken, håller bolsjevikerna på att införa det systematiska sönderspängningsarbetet. De äro mest framgångsrika inom de politiska partien, där de ha en längre tids arbete bakom sig. Strunt i dem, det är sant, men samma öde väntar de fackliga organisationerna. Man börjar se resultaten i Frankrike, där organisationen smält samman till hälften. Man ser den gryende fanatiska kampen inom den tyska fackföreningsrörelsen. Man såg hur den tjeckoslovakiska generalsträjken före jul ställde de tvänne riktningarna emot varandra i kamp. Och man skönjer överallt samma tendenser till inre kamp mellan arbetarna.

Det är icke första gången de politiska konspirationerna inom arbetarnas internationella sammanslutningar spränger dessa i stumpar. Den första Internationalen präglades av en ekonomisk karaktär. Här ville de marxistiska socialisterna skapa en den politiska parlamentarismens hegemoni över den internationella arbetarklassen. Resultatet blev en sönderspängning och kraftförlamning. Nu kommer åter marxisterna i bolsjevikernas skepnad och gör anspråk på samma politiska herravälde över de fackligt organiserade arbetarna. Sådant kan icke ena, det måste absolut splittra.

Bakunin skrev en gång om den första Internationalens principer:

»Grundläggarna av Arbetarnas Internationella Association ha genom att undvika att lägga politiska och filosofiska principer som grundval för denna association och från början som enda grundval ge den arbetets exklusivt ekonomiska kamp mot kapitalet, handlat med så mycket större klokhet, som de voro förvissade om, att i det ögonblick arbetaren satte foten på denna mark, i det ögonblick han — i förlitande till sin klass såväl numeriska kraft som rätt — tillsamman med sina arbetskamrater engagerade sig i en solidarisk kamp mot bourgeoisiens utsugning, nödvändigtvis skulle genom förhållandenas egen makt och genom utvecklingen av denna kamp, drivas till att erkänna alla Internationalens politiska, socialistiska och filosofiska principer, som i själva evrket ingenting annat är än det riktiga uttrycket för hans utgångspunkt och för hans mål».

Det är detta krav om de ekonomiska kamporganisationernas funtande på arbetarnas ekonomiska intressen i egenskap av utsugna löneträlar, som ännu i dag är syndikalismens. Det har hittills varit omöjligt att ena arbetarklassen på denna bas just på grund av de politiska partiens intrigerande om herraväldet över arbetarrörelsen. Amsterdaminternationalen har, som vi visade i första artikeln, tagit ett steg mot detta mål, medan Moskwa åter skjuter in sprängstoff i arbetarnas sammanslutningar med den gamla marxismens hänsynslösa politiska maktsträvande.

Därmed vilja vi icke ha sagt, att Amsterdam är tillfredsställande, men Moskwa är det i långt mindre grad. Amsterdam står dock organisatoriskt utanför allt politiskt förmyndarskap, och betecknar i detta avseende ett framsteg, medan Moskwa innebär ett steg tillbaka, en reaktion.

Är det sant, vad den fackliga Moskwainternationalens ombud upplyste på den internationella syndikalistkonferensen i Berlin i december, att den kommitté, som står i spetsen för denna sammanslutning, beslutat, att endast de organisationer som acceptera »proletariatets diktatur» kunna vinna inträde, så torde vi inom kort stå inför det faktum, att vi ha tre fackliga Internationaler: 1) Amsterdaminternationalen, 2) Moskwainternationalen, och 3) en syndikalistisk International.

Amsterdaminternationalen är ett faktum. Moskwainternationalen får väl också betraktas som ett faktum, om än som ett miniatyrfaktum. Syndiaklisterna äro i allmänhet utestängda från Amsterdam på grund av bestämmelsen om, att endast en fackföreningscentral kan ansluta sig dit från varje land. Å andra sidan utestängas de från Moskwa om »proletariatets diktatur» (och därmed det politiska herraväldet över fackföreningarna) sättes som inträdesvillkor.

Av detta organisationsförhållande måste man göra det bästa möjliga. Låt oss erkänna, att tyngdpunkten kommer att ligga hos Amsterdam, att den syndikalistiska Internationalen såväl som Moskwainternationalen länge kommer att bli relativt kraftlösa sammanslutningar, åtminstone i jämförelse med de massor, som fylka sig under Amsterdam. Det bästa som kan åstadkommas under dessa organisatoriska förhållande är ett samarbete i toleransens och solidaritetens tecken, så långt det är möjligt att realisera det.

Gud eller frihet?

(Tal vid en kongress av Ligan för fred och frihet hållen i Bern 1868)

Av *MIKAEL BAKUNIN.*

Det har påståtts, att vi äro fiender av den fria yttranderätten, därför att vi bekämpa alla religiösa idéer, men detta påstående är i alla avseende oriktigt. Vi äro konsekventa och principiella fiender av varje auktoritet, av varje regerande makt; vi bekämpa likaledes den auktoritära statsidéen, och vi komma aldrig att erkänna en social organisation, som icke är baserad på hela mänsklighetens frihet.

Vi älska friheten så högt, att vi respektera allas åskådning och mening, även om den står i direkt motsättning till vår egen. Har icke en av talarna ifrån denna plattform påstått, att kristendomen är all morals grundval? Vi ha lyssnat till honom under tystnad, och vi kräva samma tolerans för oss själva att förklara vår djupa övertygelse, att icke bara kristendomen, men även alla andra religioner, vilket namn de än bära, är varje mänsklig morals direkta motsägelse.

Vi bekämpa icke religionen av en nyck; nej vi bekämpa den i moralens, rättfärdighetens och humanitetens namn, och vi äro övertygade om, att dessa principer icke kommer att bli förverkligade i samhället så länge mänskligheten påverkas av religiösa utopier och religiös vidskepelse.

Denna djupa och sanna tanke, att religionen i hela sin omfattning är en fiende till all mänsklig moral, värdighet och rättfärdighet, proklamerades icke först av oss. Redan det gångna århundradets stora tänkare hade utvecklat den. Denna tanke hade redan inspirerat de noblaste andarna, renaissansens hjältar och martyrer, sådana män som Giordano Bruno, Vanini, Servetus, som Calwin tillät bli levande bränd i Genéve, och många andra som i det kristna mörkret såg den gamla grekiska andens ljus, och som på varje gudsidéens och despotismens söndersprängda fästningstorn hissade frihetens och humanitetens fana .

Denna morgon har jag på bordet i vårt förrum funnit ett prospekt, som uppmanar de delegerade att subskribera på en bok, som skrivits mot påvarna. Mottot till denna bok är Ulrik von Huttens ord: »Om mänskligheten önskar bli fri och lycklig måste den först och främst spränga det papistiska tyranniets kedjor och befria sig själv från det tunga ok, som korrupta munkar och präster lagt på dess axlar». Vem var då Ulrik von Hutten, reformationens hjälte? Sprängde han den katolska kyrkans kedjor för att underkasta sig en Luthers, en Calwins eller en Melanchtons fromma protestantiska tyranni? Nej, Hutten var ateist, en vän och lärjunge av ateisterna i Florens, där han gjorde bekantskap med humanisternas höga läror.

Denne, den fria tankens store hjälte, jämte alla mänsklighetens stora befriare, som blevo förföljda, fängslade, torterade, brända eller mördade på annat sätt av bödlarna, föllo alla för kungarnas och prästernas, kyrkans och statens tyranni, men deras idéer föllo icke. De förklädde sig i olika former under olika namn och förberedde humanisternas väldiga arbete i det sextonde århundradet, och utan tvivel var den lärde och vise

Erasmus av Rotterdam deras mest framträdande representant.

I det 17:de århundradet blev den andliga riktningen kraftigt styrkt genom utvecklingen av naturvetenskapen. Galileo, Kepler, Newton, Gassendi, Bacon, den moderna positivismens farfader — ha byggt upp vetenskapen på verklighetens grundval, vilket blev nådestöten för alla metafysiska läror, följaktligen också för religionen. Ur dessa båda riktningars förening utvecklades den stora franska filosofien i det adertonde århundradet.

Detta stora adertonde århundrade, vars barn vi alla äro, och som även i dag inspirerar oss med sina mäktiga idéer, var i verkligheten det mest humana och ateistiska århundrade. Det har erkänt människan och förnekat gud. Dess stora andar ha förstått, att om det finns en verklig önskan att befria mänskligheten, spränga dess bojor, och bringa det lycka, värdighet och frihet, så måste man först och främst tillintetgöra varje religiös utopi, och alla teologiska och metafysiska begrepp, som ända från den mänskliga historiens gryning varit ett medel och ett rättfärdigande av alla tyranners strävan att förslava, demoralisera och exploitera mänskligheten. De adertonde århundradets filosofer voro lyckligare än renaissansens stora tänkare. Tiden var mogen och deras kraftfulla och passionerade propaganda blev revolutionens moder.

Skall jag här analysera de orsaker som förhindra den stora revolutionen att förverkliga alla sina förhoppningar? Detta skulle föra oss allt för långt. Jag nöjer mig med att nämna, att Jean Jaques Rosseaus religiösa läror var ett hinder för det adertonde århundradets andliga harmoni och understöddes av Voltaires inkonsekventa, trångbröstade och brutala teism, vilken var av den uppfattning, att religionen var absolut nödvändig för folket, för »kanaljerna». Jag bara nämner, att denna lära under revolutionen förenade den abstrakta gudstillbedjan med den abstrakta statstillbedjan. Båda dessa metafysiska strömningar, som förkroppsligades av Robespierres svarta figur, revolutionens Calwin, dödade revolutionen.

Härefter började det första kejsardömets diktatur och föreningen med kyrkan på grundval av nyttans princip — nyttig förstås för despotismen. Därefter kom restaurationen med dess katolska förfall och dess representanter — Chateaubrianderna, Lamartinerna och Schlegelianerna. Och slutligen kom tyskarnas spekulativa filosofi, som under namn av eclecticism blev en statsinstitution i Frankrike.

Detta är den djupa orsaken till vår nuvarande ställning, från vilken det är så svårt att komma bort. Men vilja vi verkligen rädda oss själva, så måste vi öppet och fritt hissa renaissansens och revolutionens fana, på vilken det stod skrivet: »Människans Revolt Mot Guds Ok».

Låt oss således ha mod nog att öppet och fritt förklara, att guds existens icke tillåter mänsklighetens lycka, frihet, värdighet och förnuft. Om gud existerar, då är mitt förnuft, hur starkt det än är, min vilja med all dess kraft, ingenting i jämförelse med guds vilja och guds förnuft. Min sanning är en lögn för honom; min vilja blir utan makt; min frihet och min revolt är synd mot honom. Det gäller honom eller mig. Om gud existerar, så måste jag försvinna, och om han är så god, att han sänder sina profeter för att göra sanningen känd för mig, som mitt förnuft icke kan fatta, när han sänder präster till att leda mina tankar, som icke av sig själva kunna skilja mellan gott och ont, när han sänder krönta kungar till att regera mig, så måste jag underkasta mig hans vilja med slavisk undergivnehet. Den som önskar gud

önskar också mänsklighetens förslavande; antingen gud och mänsklighetens förslavande, eller mänsklighetens frihet och avskaffande av varje gudsbegrepp. Det finns ingen tredje väg. Ni få själva avgöra.

Denna djupa sanning, som många rädas för att öppet proklamera, denna sanning att guds existens icke tillåter den mänskliga frihetens och förnuftets förening med mänsklighetens individuella och sociala moral, erkännes av många av kongressens delegerade, som av olika skäl röstade med majoriteten, till vilken vi stå i opposition. Har icke en medlem av den moderata sektionen klart förkunnat, att utvecklingen av de positiva vetenskaperna måste ovillkorligen medföra det gradvisa tillintetgöranet av alla religiösa dogmer och att därför uppfostran är det bästa medlet för massornas andliga, politiska, moraliska och sociala frigörelse?

Även vi äro anhängare av en god och allmän uppfostran. Även vi äro av den meningen, att all vetenskap och de högsta fenomenen måste bli folkets andliga egendom. Men för att folket skall kunna lära, så måste det först och främst ha tid och tillfälle att studera, det måste komma i stånd till att underhålla sina barn medan de studera. Men detta är i sig själv ett krav för en radikal omvandling av samhällets nuvarande ekonomiska organisation.

Och detta är icke allt. Anhängarna av en fredlig revolution, alla dessa fritänkarassociationer, som fått sig själv att tro, att de allenast genom undervisning, genom skriftlig och muntlig propaganda kunna lyckas i att krossa den religiösa vidskepelsens makt, de begå alla ett stort misstag. Religion är icke endast en andlig förmörkelse av sinnet, det är samtidigt en passionerad och oupphörlig protest mot alla mänskliga känslor och all kamp mot den dagliga existensens fattigdom och trånghet. Den mänskliga inbillningen skapar en konstlad värld i vilken hela mänsklighetens längtan, hopp och ideal är sammanfattad. Människorna ha gjort himlarna rikare och därigenom gjort jorden fattigare. Det är vad religionen åstadkommit; och den kommer att bli allsmäktig på jorden så länge som okunnighet och orättfärdighet härskar. Låt oss äntligen skapa rättvisa och giva jorden vad jorden tillhör, nämligen lycka och broderskap. Låt oss förstöra alla orättfärdighetens och tyranniets institutioner, och skapa en värld av broderskärlek, det vill säga, en värld, där allas lika rätt är byggd på allas ömsesidiga solidaritet, där frihet skall bli ett resultat av jämlikhet, och religionen icke längre skall finna någon jordmån i det mänskliga samhället.

Men för att förstöra religionen och alla gudomliga reflexer i den mänskliga inbillningen, som håller oss förslavad och bunden i fattigdom, är andlig upplysning icke ensamt tillräcklig — en social revolution är nödvändig.